

RADA GMINY POCZESNA
ul. Wolności 2
42-262 Poczesna

PROGRAM
ROZWOJU LOKALNEGO
GMINY POCZESNA

POCZESNA

Lipiec 2004

**„Poczesna – gminą nowoczesną,
bezpieczną i przyjazną ludziom,
zapewniającą dogodne warunki realizacji dążeń
i aspiracji mieszkańców
oraz rozwoju przedsiębiorczości,
ze sprawną i kompetentną administracją
samorządową”**

Spis treści

Obszar realizacji Programu Rozwoju Lokalnego	str. 3
Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno- gospodarczej na terenie gminy	str. 3
1. Położenie gminy w regionie	str. 3
2. Stan środowiska przyrodniczego	str. 4
3. Ludność	str. 4
4. Działalność gospodarcza	str. 6
5. Warunki i jakość życia mieszkańców	str. 8
6. Dziedzictwo kulturowe	str. 9
7. <i>Infrastrukturalna</i>	str. 9
8. Komunikacja zbiorowa	str. 10
9. Drogi i ulice	str. 10
10. Administracja samorządowa, specjalna, organizacje samorządowe	str. 11
Przyjęte kierunki działań	str. 11
Zadania w podokresach programowania.....	str. 13
1. Lata 2004 – 2006	str. 13
2. Lata 2007 – 2015	str. 19
Powiązanie projektów z celami strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno – społeczno – gospodarczego gminy	str. 21
Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie województwa.....	str. 23
Oczekiwane wskaźniki osiągnięć programu rozwoju lokalnego..	str. 24
Plan finansowy na lata 2004 – 2006 i na następne planowane lata	str. 24
Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej	str. 25

I. Obszar realizacji Programu Rozwoju Lokalnego

Dla właściwego przygotowania gminy do realizacji założonych celów rozwoju działaniem priorytetowym jest skanalizowanie gminy. Dlatego ekonomicznie uzasadnionym obszarem realizacji programu na lata 2004 – 2006 – ze względu na możliwość realizacji bez konieczności budowy nowych oczyszczalni – jest obszar Kolonii Poczesna, południowo-zachodniej części Poczesnej, Wrzosowej, Huty Starej A, Brzezin Kolonii, Brzezin Nowych, Sobuczyny i Bargłów.

Obszarem realizacji programu w latach 2007 – 2015 będzie obszar całej gminy.

II. Charakterystyka obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy

1. Położenie gminy w regionie

Gmina Poczesna położona jest w części północnej województwa śląskiego w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Częstochowy, administracyjnie wchodzi w skład powiatu Częstochowskiego.

Ze względu na położenie w strefie podmiejskiej Częstochowy wyposażona jest w wiele urządzeń i obiektów o znaczeniu ponadlokalnym (w tym niezbędnych dla obsługi aglomeracji miejskiej).

Z terenem otaczającym wiąże gminę:

1. występowanie obszarów chronionych:
 - fragment Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” oraz otuliny w/w parku krajobrazowego w ramach Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych (ZJPK).
2. występowanie obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP):
 - w zachodniej i środkowej części gminy – zbiornik w utworach jury środkowej - J² (GZWP-325),
 - wschodnie obrzeże gminy – zbiornik w utworach jury górnej - J³ (GZWP-326),
3. położenie na terenie chronionej zlewni rzeki Warty,
4. przebieg krajowych ciągów komunikacyjnych:
 - drogi krajowej o znaczeniu międzynarodowym nr 1 relacji Gdańsk – Częstochowa – Katowice – Ostrawa,
 - drogi wojewódzkiej regionalnej nr 904 relacji Blachownia – Bargły – Kolonia Poczesna,

- drogi wojewódzkiej regionalnej nr 791 relacji Kolonia Poczesna – Myszków – Zawiercie,
 - magistrali kolejowej relacji Warszawa – Częstochowa – Katowice,
5. gazociąg wysokiego ciśnienia Ø 250 relacji Częstochowa – Trzebiesławice,
 6. elektroenergetyczna stacja węzłowa 220/110 kV – Wrzosowa,
 7. przebieg elektroenergetycznych linii napowietrznych wysokiego napięcia 220 kV relacji Joachimów – Wrzosowa oraz 110 kV relacji:
 - Wrzosowa – Herby,
 - Wrzosowa – Tarnowskie Góry,
 - Wrzosowa – Zawiercie,
 8. składowisko odpadów komunalnych w Młynku – Sobuczynie.

2. Stan środowiska przyrodniczego

Obszar gminy charakteryzuje się:

- a) słabą jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej wywołaną zaburzonymi w wyniku eksploatacji rud żelaza, stosunkami wodnymi oraz zanieczyszczeniem gleb i roślin uprawnych metalami ciężkimi i siarką,
- b) niską lesistością = 16,3%,
- c) zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych (rzeka Warta – wody III klasy czystości) oraz skażeniem wód w głębinach,
- d) dewastacją gleb i krajobrazu związaną z byłą eksploatacją złóż mineralnych (nieużytki, użytki kopalne i tereny różne w tym hałdy pokopalniane zajmują ponad 300 ha),
- e) występowaniem surowców mineralnych:
 - złóż glin, ilów i piasków,
 - zbiorników wód podziemnych, stanowiących potencjalne źródło wody komunalnej,
- f) negatywnym oddziaływaniem ponadlokalnego składowiska odpadów w Młynku-Sobuczynie,
- g) negatywnym oddziaływaniem drogi krajowej DK-1 i dróg wojewódzkich.

3. Ludność

Poczesna należy do gmin silnie zurbanizowanych. Cechuje się wysoką gęstością zaludnienia i dużą koncentracją osadnictwa (208 osób/km², 696 osób/miejscowość przy średniej krajowej = 670). Na powierzchni 60,13 km² zamieszkuje 12.527 osób (2003 r.).

Struktura poziomu wykształcenia ludności powyżej dziewiętnastego roku życia kształtuje się następująco:

- wykształcenie wyższe – 7,12 % a kobiety stanowią 61 % tej grupy,

- wykształcenie policealne – 2,95 %, liczba kobiet w tej grupie jest czterokrotnie wyższa niż mężczyzn,
- średnie ogólnokształcące i zawodowe razem – 28,06 %, przy czym ponad 58 % tej grupy stanowią kobiety
- zasadnicze zawodowe – 30,14 %, przy czym w tej grupie mężczyzn jest dwukrotnie więcej niż kobiet,
- podstawowe – 26,83 %, przy czym 43 % tej grupy stanowią ludzie w wieku 65 lat i więcej przy zdecydowanej przewadze kobiet,
- niepełne podstawowe i bez wykształcenia – 4,38 %, przy czym 87 % tej grupy to ludzie w wieku 65 lat i więcej a kobiet jest dwukrotnie więcej niż mężczyzn.

Aktywność ekonomiczna ludności gminy w wieku powyżej piętnastego roku życia kształtuje się następująco:

- pracujący stanowią 41,2 % ludności w wieku 15 lat i więcej,
- bierni zawodowo łącznie z nieustalonym statusem na rynku pracy stanowią 48 % tej grupy ludności,
- bezrobotni stanowią 10,8 % tej grupy ludności, przy czym pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowią 45,3 % wszystkich bezrobotnych.

W skład administracyjny gminy wchodzi 18 miejscowości zorganizowanych w 15 sołectwach i Osiedle Mieszkaniowe Huta Stara B:

1. Bargły,
2. Brzeziny Kolonia,
3. Brzeziny Nowe + Sobuczyna,
4. Huta Stara A,
5. Huta Stara B,
6. Kolonia Poczesna,
7. Korwinów,
8. Mazury + Młynek,
9. Nierada,
10. Nowa Wieś,
11. Poczesna,
12. Słowik,
13. Wrzosowa,
14. Zawodzie + Kolonia Borek,
15. Michałów.

Stosunki demograficzne cechuje:

- stale postępujący przyrost liczby mieszkańców (1988 r. = 12,0 tys. osób, 2000 r. = 12,2 tys. osób, 2003 r. = 12,5 tys. osób),

- utrzymujące się od lat dodatnie saldo migracji stałej przy ujemnym saldzie przyrostu naturalnego,
- struktura wieku i płci ludności wyrażająca się dużą liczbą ludności w wieku produkcyjnym (61,2%), ale i wyższym niż w województwie śląskim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym (16,5 %) i przedprodukcyjnym (22,2 %) oraz nadwyżką liczby kobiet nad mężczyznami (106/100).

Rozmieszczenie ludności:

- w sieci osadniczej z racji wielkości wyposażenia w usługi dla ludności wyróżniającymi się miejscowościami są: Poczesna, Wrzosowa, Huta Stara B, Nierada,
- ponad 30% mieszkańców gminy zamieszkuje w dwóch miejscowościach – w Hucie Starej B i we Wrzosowej,
- ludność mieszkająca poza gospodarstwem rolnym stanowi 80% ogółu ludności.

4. Działalność gospodarcza

Aktywność gospodarcza i przedsiębiorczość społeczności lokalnej sprzyja rozwojowi działalności gospodarczej oraz tworzeniu nowych miejsc pracy. Z pracy na rachunek własny utrzymuje się 1.205 osób.

Liczba osób utrzymujących się z pracy najemnej wykazuje tendencje spadkowe. Obecnie szacuje się ją na 3.328 pracujących.

Stan obecny rynku pracy w gminie charakteryzuje się:

- dominacją miejsc pracy w drobnym przemyśle oraz w usługach,
- niewielką ilością utrzymujących się tylko z pracy w rolnictwie (99 osób) i występowaniem licznej grupy ludności „dwuzawodowej”,
- zapewnieniem miejsc pracy na terenie gminy dla 42% osób zatrudnionych,
- wysoką liczbą ludności wyjeżdżającej do pracy poza teren gminy (szacunkowo ponad 1.900 osób),

znacznym poziomem bezrobocia – w 2003 r. – ok. 16,1% (przy 20,1 % w kraju).

4.1. Działalność pozarolnicza:

W 2003 roku działalność gospodarczą prowadziły 793 jednostki gospodarcze, w tym 82% to osoby fizyczne zajmujące się rzemiosłem produkcyjnym, usługami i handlem.

pozarolnicza działalność gospodarcza charakteryzuje się:

- dominującą rolą 10 zakładów produkcyjnych i usługowych skupiających około 25% miejsc pracy na terenie gminy. Są to:
 - PHU „STAMAR” sp. z o.o. w Poczesnej,
 - PRESS/-GLAS sp. z o.o. w Nowej Wsi,

- PPHU „ALFA” w Nowej Wsi
- ZETPOL PPH w Poczesnej
- PPHU – KROMISS-BIS we Wrzosowej,
- UNI-LANG we Wrzosowej,
- BOCAR w Korwinowie,
- Salon Serwis Polaczek w Kolonii Poczesnej,
- MERCEDES-BENZ sp. z o.o. w Kolonii Poczesnej,
- PPHU „Osiny” w Kolonii Borek,
- koncentracją podmiotów gospodarczych przy drodze krajowej nr 1 (Nowa Wieś, Wrzosowa, Poczesna, Kolonia Poczesna) oraz w rejonie Brzezin Kolonii.
- powstaniem wielkopowierzchniowej placówki handlowej w Nowej Wsi – Hipermarket Auchan

Liczba małych i średnich firm wg stanu na koniec roku 2003 wynosi:

- usługowe – 207,
- produkcyjne – 112,
- gastronomiczne – 26,
- budowlane – 82,
- transportowe – 55,
- usług materialnych – 21,
- usług niematerialnych – 36.

Handel

Na terenie gminy działają 254 placówki handlowe różnych branż. Istnieją również zakłady gastronomiczne w ilości 26. Największą placówką handlową na terenie gminy jest funkcjonujący od 2000 r. Hipermarket Auchan w Nowej Wsi.

Turystyka

Na terenie gminy istnieje 1 hotel w Kolonii Poczesnej oraz 1 motel w Nowej Wsi. Liczba pokoi dla turystów wynosi 27.

4.2. Rolnictwo

Użytki rolne zajmują 45 % powierzchni gminy. Rolnictwo jest głównym miejscem pracy dla około 10 % ludności, jednak utrzymuje się z niego niecałe 2 % ludności. Produkcję towarową na rynek dostarcza około 6% gospodarstw. Rolnictwo cechuje:

- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych (2,5 ha) i słabe usprzętowanie (Powszechny Spis Rolny 2002),

- przewaga w strukturze użytków rolnych gruntów ornych (50,3 %) oraz łąk i pastwisk (32,3%) występujących często na glebach chronionych, jednak o niewielkiej przydatności dla rolnictwa,
- użytkowanie rolnicze 12.3 % gruntów ornych (powierzchnia zasiewów),
- występowanie dużych powierzchni użytków rolnych z zaburzonymi stosunkami wodnymi, słabo zmeliorowanych (55%),
- degradacja chemiczna i pokopalniana gleb oraz podwyższona zawartość metali ciężkich,
- stopniowy rozwój hodowli drobiu (Bargły, Brzeziny Nowe),
- produkcja głównie na zaspokojenie potrzeb własnych,
- występowanie funkcji mieszkaniowej dla ludności pozarolniczej w gospodarstwach rolnych.

5. Warunki i jakość życia mieszkańców

Poziom życia mieszkańców określa stan zasobów mieszkaniowych, wyposażenie ich w podstawowe media oraz dostępność i jakość obiektów usługowych, kultury, ochrony zdrowia.

5.1. Warunki mieszkaniowe

Główne zasoby mieszkaniowe gminy skupiają się w zabudowie jednorodzinnej. Mieszkania w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą stanowią jedynie 17 % zasobów. Natomiast mieszkania w budownictwie wielorodzinnym stanowią 18,1 % zasobów. Do najbardziej zurbanizowanych miejscowości należą Huta Stara B, Bargły, Nierada, Poczesna i Kolonia Poczesna.

Wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych

Lp.	Wyszczególnienie	Gmina	Powiat	Województwo
1	Liczba mieszkań na 1000 ludności	288	292	332
2	Własność gminy w % ogółu mieszkań	12,2	b.d.	b.d.
3	Przeciętna powierzchnia użytkowa w m ² na mieszkanie na 1 osobę	82,6	80,8	65,4
		24,2	23,4	21,6
4	Liczba osób na 1 mieszkanie	3,32	3,42	3,66

Źródło: NSP 2002

Główne zasoby mieszkaniowe pochodzą z okresu powojennego. Mieszkania sprzed 1945 r. stanowią 9,6 % zasobów.

Ruch budowlany od 1997 roku utrzymuje się na poziomie 35 – 40 pozwoleń na rok.

5.2. Obsługa społeczna, kulturalna i edukacyjna

Bezpośrednie sąsiedztwo miasta Częstochowy i dobrze rozwinięta komunikacja zbiorowa zapewniają mieszkańcom łatwy dostęp do usług o charakterze ponadlokalnym: administracji publicznej szczebla powiatowego, banków, firm ubezpieczeniowych, szkół średnich i wyższych, szpitali i przychodni specjalistycznych, teatru, filharmonii itp.

Wskaźniki zaspokojenia potrzeb wykazują:

- zagęszczenie dzieci i młodzieży w szkołach i przedszkolach wyższe niż przeciętne w kraju,
- lepszą dostępność obiektów ochrony zdrowia (3 ośrodki zdrowia i 4 apteki),
- dobre wyposażenie gminy w urządzenia sportowe (stadion sportowy, korty tenisowe, kluby sportowe „Grom” i „Olimpia”),
- słabo rozwinięta baza sportowo – rekreacyjna szkół gminnych,
- zaspokojenie potrzeb w zakresie telefonii przewodowej wyższe niż przeciętne w kraju (2.500 abonentów),
- niezadowalająco rozwiniętą sieć placówek kultury,
- brak obiektów pomocy społecznej i pielęgnacyjno-opiekuńczych.

6. Dziedzictwo kulturowe

Bogata przeszłość historyczna osadnictwa i działalności produkcyjnej związana jest z kopalnictwem rud żelaza i cegielniami. Obiektami o cechach zabytkowych są:

- założenie dworsko-parkowe we Wrzosowej oraz towarzyszące mu osiedle robotnicze,
- dąb na cmentarzu w Zawodziu.

Na terenie gminy brak jest obiektów kultury wpisanych do rejestru zabytków.

7. Infrastruktura komunalna

Wszystkie miejscowości w gminie posiadają sieć wodociagową. Oczyszczalnie ścieków i sieć kanalizacji sanitarnej funkcjonuje w Hucie Starej B (oczyszczalnia o przepustowości = 350 m³/dobę i 6 km sieci sanitarnej oraz w Kolonii Poczesnej (oczyszczalnia o przepustowości = 150 m³/dobę i 4 km sieci sanitarnej). Przygotowano kolejny etap kanalizacji sanitarnej w Kolonii Poczesnej i we Wrzosowej, a ponadto opracowywana jest dokumentacja projektowa kanalizacji sanitarnej dla pozostałych miejscowości gminy. Cała gmina jest również w pełni zgazyfikowana i stelefonizowana.

Urządzenia komunalne o znaczeniu ponadlokalnym:

- składowisko odpadów komunalnych w Młynku – Sobuczynie dla miasta Częstochowy i gmin sąsiadujących,
- elektroenergetyczna stacja węzłowa 220/110 kV Wrzosowa,
- magistralna linia kolejowa ze stacją Korwinów.

8. Komunikacja zbiorowa

Cała gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć komunikacji zbiorowej. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne, które świadczy usługi przewozowe, obsługuje wszystkie miejscowości gminy i zabezpiecza dowóz pięcioma liniami dzieci do tutejszych szkół podstawowych, gimnazjów i dowóz do szkół średnich w Częstochowie oraz do zakładów pracy. Na wniosek radnych i mieszkańców wprowadzono dalsze przedłużenia trzech linii. Gmina ma również ponadlokalne połączenia komunikacyjne PKS i PKP.

9. Drogi i ulice

Teren gminy przecinają:

- droga krajowa nr 1 na odcinku 7,6 km,
- drogi wojewódzkie – o łącznej długości 8,5 km,
- drogi powiatowe – długości 30,2 km, w części gruntowe (3,6 km),
- drogi gminne – długości 58,8 km w ok. 50% wymagające modernizacji i pokrycia nawierzchnią bitumiczną.

Droga krajowa przecinająca teren gminy wymaga włączenia w lokalny układ drogowy gminy dla powiązania obu jej części. Istnieją trzy sygnalizacje świetlne, ale dla bezpiecznego połączenia rozdzielonej trasą szybkiego ruchu gminy i włączenia w nią potrzebne są skrzyżowania bezkolizyjne z wiaduktami.

Drogi wojewódzkie i powiatowe wymagają poprawy stanu w obrębie terenów zainwestowanych. Ponadto powinno się dążyć do wyeliminowania z terenów o intensywnej zabudowie mieszkaniowej uciążliwego dla mieszkańców transportu specjalistycznego do składowiska odpadów komunalnych w Młynku-Sobuczynie.

Drogi i ulice gminne wymagają modernizacji oraz budowy brakujących odcinków dróg, chodników i odwodnienia.

Infrastrukturą uzupełniającą dla sieci dróg jest 5 stacji paliw (2 – Poczesna, 1 – Huta Stara B, 1 – Nowa Wieś i 1 – Kolonia Borek) oraz liczne zakłady usług motoryzacyjnych i 4 salony samochodowe (Mercedes, Opel, Citroen, Scania).

10. Administracja samorządowa, specjalna, organizacje społeczne

10.1. Administrację samorządową i jednostki jej podporządkowane stanowią:

- Urząd Gminy
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji,
- Gminny Zakład Gospodarki Mieszkaniowej
- 3 Gimnazja
- 5 Szkół Podstawowych
- 4 Przedszkola
- Gminna Biblioteka Publiczna
- Samodzielna Administracja Placówek Oświatowych
- Gminny Zespół Ośrodków Zdrowia
- Gminna Spółka Wodna
- Komitet Przeciwpowodziowy

10.2. Administracja specjalna

- Komisariat Policji (obsługujący zespół gmin: Poczesną, Kamienicę Polską, Starczę, Olsztyn)
- Ochotnicze Straże Pożarne (Poczesna, Wrzosowa, Nierada, Bargły, Huta Stara A, Słowik).

Poza jednostkami administracji samorządowej i specjalnej funkcjonują:

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w Poczesnej,
- Stowarzyszenie Pielęgniarskie „Z ufnością w Trzecie Tysiąclecie”,
- Gazeta Gminna „Spoiwo”,
- Stowarzyszenie „Na Rzecz Ekorozwoju Ziemi Poczesniańskiej”,
- Kluby sportowe.

III. Przyjęte kierunki działań

Korzystne położenie geograficzne gminy, przecinające ją szlaki komunikacyjne i bardzo dobrze rozwinięta sieć komunikacji zbiorowej a także przedsiębiorczość społeczności lokalnej i wolne tereny inwestycyjne są niewątpliwie atutami rzutującymi na atrakcyjność inwestycyjną gminy zarówno dla budownictwa mieszkaniowego jak również handlu i usług. Stwarza to dla gminy pewne szanse rozwoju gospodarczego.

Jednak, aby w pełni wykorzystać te główne atuty, należy w najbliższych latach poczynić działania w czterech głównych obszarach problemowych:

- ochrona środowiska,